

15/11/2021

נושאונט מס' 60

דבר העורך

חברים -

המסורת ארוכת השנים של יום הבולאות עומדת להתחדש אחרי שנה של הפסקה. השנה ייערך הכנס השנתי שלנו ביום שלישי ה-30 בנובמבר (נר שני של חנוכה) במלון רנסנס בתל אביב. התמטיקה תבוא לידי ביטוי במסגרת יום הבולאות בהרצאתו של חברנו **מנחם לדור** על האוסף שלו בנושא שירותים חשאי, אוסף אשר הוצג לראשונה בשנה שעברה. הרצאה אחרת אשר בוודאי תעניין את חברינו (ובפרט את אלה האוספים גלויות ו/או המתעניינים ביודאיקה) היא של **פרופסור שלום צבר** על הגלויות היהודיות הראשונות. פרופסור צבר הוא מרצה מעולה, ואנחנו ממליצים לכולם לא לפספס את ההזדמנות לשמוע הרצאה מפיו.

שני חברים נוספים של איל"ת יישאו דברים במסגרת הכנס: **יורם לוביאניקר** יציג כמה יוזמות חדשות של התאחדות בולאי ישראל היוצאות לדרך, ו**משה רימר** יציג פריטים מתחום תולדות הדואר מתוך אוסף אלכסנדר, תוך שהוא מתמקד בהיסטוריה המתחבאת מאחורי הפריט. ההשתתפות בכנס כרוכה בהרשמה ותשלום מראש. פנו למשרדי ההתאחדות או אף אלינו לפרטים עוד היום, כי הזמן הולך ואוזל.

בעוד כמה ימים תפתח ביוון התערוכה האירופית NOTOS, שהיא התערוכה הפיסית הראשונה מזה כשנתיים. הקומיסר הישראלי הוא מיועדנו **לס גלסמן**, ובאגף התמטיקה ישתתפו חברינו **יצחק ברק** ו**יוחנן מי-רז**. חברנו פאולו דואק יציג באגף המקסימפיליה את האוסף שלו על "סיור בירושלים". בהצלחה לכולם!

שלכם,

יורם ולורנס

הבשורה על פי לורנס לורנס פישר

איך זה התחיל?

חברי לעבודה יודעים כי אני אספן בולים נלהב, אשר מציג את אוספו בתערוכות בארץ ובחו"ל. מידי פעם אני גם מתבקש להכין הרצאה בולאית ליום השואה לחברי הצוות בו אני עובד, והתגובות הן, לרוב, חיוביות. והנה בנובמבר 2019 השתתפתי בתערוכה בוורונה המהווה את אליפות אירופה לבולאות תמטית, וזכיתי במקום השני בתערוכה כולה. חשתי גאווה עצומה על הישגי זה, וסיפרתי עליו לכל מי שרק רצה לשמוע (וכן למספר אנשים שלא כל כך רצו לשמוע), ודווקא ברגע זה קיבלתי תגובה מאכזבת משהו.

"הרי היום אין שום שימוש לבולים" אמר לי מאן דהוא, "אז למה שמישהו בכלל יאסוף אותם, ועוד יחשוב שזה צריך לעניין אותנו?" כמובן שעברתי למתקפת נגד, והתחלתי להסביר לו באמצעות דוגמאות מה אפשר ללמוד מבולים, בכלל, ומבולי ישראל, בפרט.

המאמר הראשון היה
על בולי "דאר עברי"

בעקבות שיחה זו הבנתי שמן הסתם יש עוד רבים אחרים החושבים בדיוק כמו בן שיחי, ואין לי שום סיכוי לשנות את דעתם בפורמט של שיחת מסדרון של אחד על אחד. התיישבתי ליד שולחן הכתיבה שלי וכתבתי מאמר קצר בן שני עמודים על בולי "דאר עברי". את המאמר שלחתי לכ-30 אנשים בחברה בה אני עובד, חלקם מהצוות שלי וחלקם ממחלקות אחרות. בעקבות תגובות חיוביות רבות הפצתי את המאמר גם לכ-40 אנשים ממכרי, אשר אינם אספני בולים.

בעקבות המאמר שלי קיבלתי פניה ממחלקת משאבי אנוש להכין הרצאה בולאית ליום השואה לעובדים החברה כולם, 300 איש במספר. זמן קצר לאחר שהתחלתי להכין את ההרצאה פרצה מגפת הקורונה, וההרצאה בוטלה. מאחר וכבר הכנתי כמה שקפים החלטתי שאינני רוצה שמאמצי ירדו לטמיון לחלוטין. לקחתי את השקפים שעסקו בטלאי הצהוב, והפכתי אותם למאמר, אותו הפצתי לאותם 70 איש. את המאמר הבא שלי כבר הפיצה מחלקת משאבי אנוש לעובדי החברה כולם.

אני כותב ידיעון מקוון

אחרי המאמר השמיני בסדרה פנה אלי חבר מהעבודה ושאל אותי מדוע אינני מוציא את המאמרים שלי בתור "ידיעון מקוון" (באנגלית: newsletter)? מבחינה מהותית אין שום הבדל בין המאמרים שפרסמתי בעבר לבין המאמרים החדשים, אותם אני מפרסם במסגרת של ידיעון מקוון. ההבדל הוא מבחינה עיצובית, כאשר העיצוב החדש של הידיעון (שאני קורא לו "סיפורים מעניינים מעולם הבולאות") מקנה למאמרים שלי פורמט מכובד יותר.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

עוד נקודה שדרשה התייחסות במסגרת הפיכת המאמרים שלי לפורמט של ידיעון מקוון היא העריכה הלשונית. מלכתחילה המאמרים שלי נכתבו בעברית, משום שקהל היעד היה ישראלים, אותם רציתי לחשוף ולו במקצת לעולם הבולאות. אני הראשון להודות שהעברית שלי אינה מושלמת, אבל כל זמן שקהל הקוראים היה מורכב מאנשים המכירים אותי אישית, הבעיה הזו לא הטרידה אותי. מי שמכיר אותי יודע שעברית היא לא שפת האם שלי, וכמו שאחד מהקוראים אמר לי: "כשאני קורא את המאמרים שלך אני ממש שומע אותך מדבר". אבל ככל שקהל הקוראים הלך והתרחב, כך הפכה המגבלה הלשונית שלי לבעיה גדולה יותר ויותר. לשמחתי נמצאו חברים שהסכימו לסייע, ואני רוצה להודות **לצילה גילי, ד"ר אלי מועלם ורן ברש** על עזרתם הנדיבה.

איך קרא שקהל הקוראים שלי התרחב? בשיטת "חבר מביא חבר". כל אחד מהאנשים שנכללו ברשימת התפוצה שלי יכול, כמובן, להפיץ את המאמרים שלי הלאה באמצעות לחיצה על העכבר. גם מזכיר איל"ת, **רן ברש**, תרם את חלקו, בכך שהפיץ את הידיעון המקוון שלי לכלל חברי האגודה. אני מקווה שחלק מהחברים גם העבירו את הידיעון הלאה, לקהל מכיריהם.

"מתי יגמר נייר הטואלט שקנינו
בסגר הראשון?"

לורנס פישר

הכותרת של הידיעון המקוון מספר 27

אחד מחברי איל"ת שאל אותי מדוע אינני מפיץ את הידיעון המקוון שלי במסגרת האגודה. התשובה לכך היא כפולה: ראשית, קהל היעד שלי הוא אינו חברי איל"ת, אלא הקהל הרחב, שאינו מכיר את עולם הבולאות. אני בוחר נושאים, שלדעתי יעניינו אנשים בכלל, ולא דווקא אספני בולים. מסיבה זו אני גם לא מחפש בהכרח להציג פריטים נדירים במיוחד. שנית, באמצעות שמירה על עצמאות הידיעון המקוון שלי, אני שומר על חירותי. אין לי לוח זמנים קשיח: כאשר יש לי פנאי ואינני מצליח להירדם אני יושב וכותב מאמר נוסף.

אני הופך לבלוגר

הידיעון המקוון שלי נשלח גם לבכיר הבולאים בישראל, **יגאל נתנאל**, והוא שאל מדוע אינני מתרגם את המאמרים שלי לאנגלית, ומפיץ אותם לשאר העולם. כמובן שעבורי קל הרבה יותר לכתוב באנגלית מאשר בעברית, כך שאין מדובר במאמץ גדול. החלטתי איפוא לפעול בשני ערוצים במקביל: להמשיך בהפצת הידיעון המקוון עבור קהל דוברי העברית, ובמקביל לפרסם בלוג בולאי באנגלית.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הבלוג שלי נקרא "הסיפורים שמאחורי הבולים" וניתן למצוא אותו בכתובת <https://stampandstories.blogspot.com>. ניתן להירשם לבלוג כמנוי, ולקבל הודעת דואר אלקטרוני בכל פעם שמתפרסם מאמר חדש. כדי להגדיל את התפוצה אני מפרסם בטוויטר, לינקדין ואף פתחתי ערוץ בטלגרם. פעילות זו העלתה את מספר הכניסות לבלוג שלי בצורה משמעותית, ולחלק מהמאמרים נרשמו למעלה מ-800 קוראים, חלקם ממדינות שאינן מקיימות קשרים עם ישראל. מאמרים מתוך הבלוג שלי התפרסמו בבלוגים אחרים, ואף תורגמו לשפות נוספות. אני גאה על כך מאוד!

אני מתחיל לשדר

השלב הבא, שהוא גם האחרון בשלב זה בניסיונותי להפיץ את בשורת הבולאות, הוא ערוץ יוטיוב הנקרא Stories Behind the Stamps. לדעתי זה צעד ממש מתחייב: בלוג אינטרנטי הוא מעין עיתון מודפס, וברור לי שאמצעי זה אינו מנצל כראוי את הפוטנציאל של האינטרנט. זאת ועוד: קהל הגולשים, ובפרט אלה שאינם "מכורים" לבולאות, אינו רוצה להתאמץ. כדי להגיע לקהל זה עלי לשחק "במגרש שלהם".

אינני מומחה לצילומי וידאו, אבל לצורך העניין למדתי איך להשתמש בתוכנה ולצלם את עצמי. כמובן שנדרשים ממני מספר צילומים, ובעקבותיהם עבודת עריכה. לא פעם אני מגלה בשלב העריכה, שלא ניסחתי את עצמי כראוי, ואני נאלץ לבצע צילומים נוספים. אני גם ממשיך ללמוד "טריקים" חדשים בתוכנות הצילום והעריכה, ואני משוכנע שמסרטון לסרטון עבודתי תהיה איכותית ומקצועית יותר.

עד כה הפצתי שני סרטונים, שזכו לכמה מאות צופים ואני מתחייב שיהיו עוד. כולכם מוזמנים לבקר בערוץ שלי בקישור: [Stories behind the stamps - YouTube](https://www.youtube.com/watch?v=...). אם תרשמו כמנויים תקבלו באופן אוטומטי הודעה בכל פעם שסרטון חדש יועלה. אתם גם מוזמנים (שלא לומר, מתבקשים) לרשום תגובות לסרטונים ולהפיץ אותם הלאה.

את כל הפרויקטים האלה, שכולם נועדו להנגיש את עולם הבולאות לקהל הרחב, אני עושה בזמני הפנוי המועט. המאמץ הוא גדול, אבל אני נהנה מאוד מפעילויות אלו.

לורנס פישר אוסף פריטים בולאיים בנושא תולדות הציונות והסכסוך הישראלי-ערבי. התצוגה שלו "הבית הלאומי היהודי – מאבקנו להישרדות" זכתה כמה פעמים במדליית זהב. כתובתו למשלוח תגובות: gymtrainer@gmail.com

התקרה של הקפלה הסיסטינית – חלק ראשון משה ביאלי-שילה

רקע היסטורי

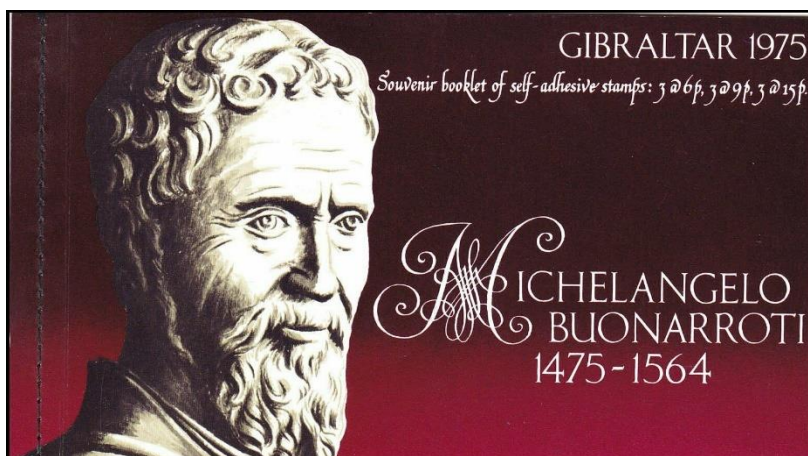

סיקסטוס הרביעי

הקפלה הסיסטינית היא כנסיה הנמצאת בקריית הוותיקן בעיר רומא. במבנה זה נערך טקס הקונקלווה שבו נבחר האפיפיור. הקפלה נבנתה בין השנים 1477 – 1480, בימי כהונתו של האפיפיור **סיקסטוס הרביעי**, והיא קרויה לכן על שמו.

עם סיום הבניה עוטרו קירות המבנה על ידי קבוצת ציירים ונציאנים בראשות **פייטרו פרוג'ינו**, באמצעות טיח סיד צבעוני. בטכניקה זו המכונה "פרסקו" יוצרים ציור המהווה חלק אינטגרלי מהקיר, ולא כזה שרק מכסה אותו. הוונציאנים הטביעו לאורך קירות הקפלה את דיוקנאותיהם של אפיפיורים שונים, וכן תיאורים מחייהם של **משה וישו**. כיפת המבנה עוטרה כשמיים, ובהם נזרעו כוכבים בצבע זהב. המבנה כולו נפתח לקהל הרחב בשנת 1483.

תוך זמן קצר, יחסית, נוצרו בתקרת הקפלה סדקים כתוצאה משקיעת הקרקע באזור. ראשי הוותיקן נאלצו להורות על תיקון התקרה, אך בכך נותרו פגמים בולטים בפרסקו של פרוג'ינו. בשנת 1508 הזמין האפיפיור החדש, **יוליוס השני**, את האמן הפלורנטיני **מיכלאנג'לו** (או בשמו המלא: **מיכלאנג'לו די לודוביקו בואונאררוטי סימוני**) ליצור פרסקו חדש על גבי התקרה.

מיכלאנג'לו על כריכת קונטרס בולים.

פייטרו פרוג'ינו

מיכלאנג'לו התחיל בעבודתו ב-10 במאי 1508, ובעזרת צוות של עוזרים יצר פרסקו המשתרע על פני 520 מטרים מרובעים. העבודה בוצעה בעזרת פיגום גבוה, אשר מתחתיו נמשך הפולחן בקפלה ללא הפרעה. בניגוד לאמונה העממית, מיכלאנג'לו עבד

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

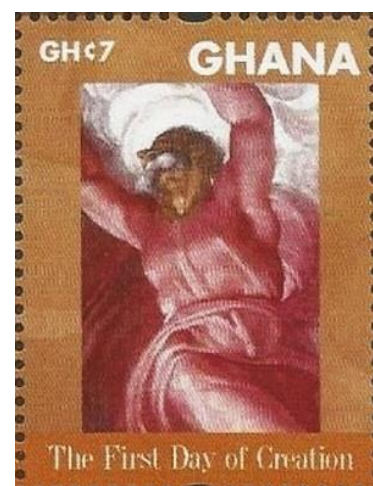
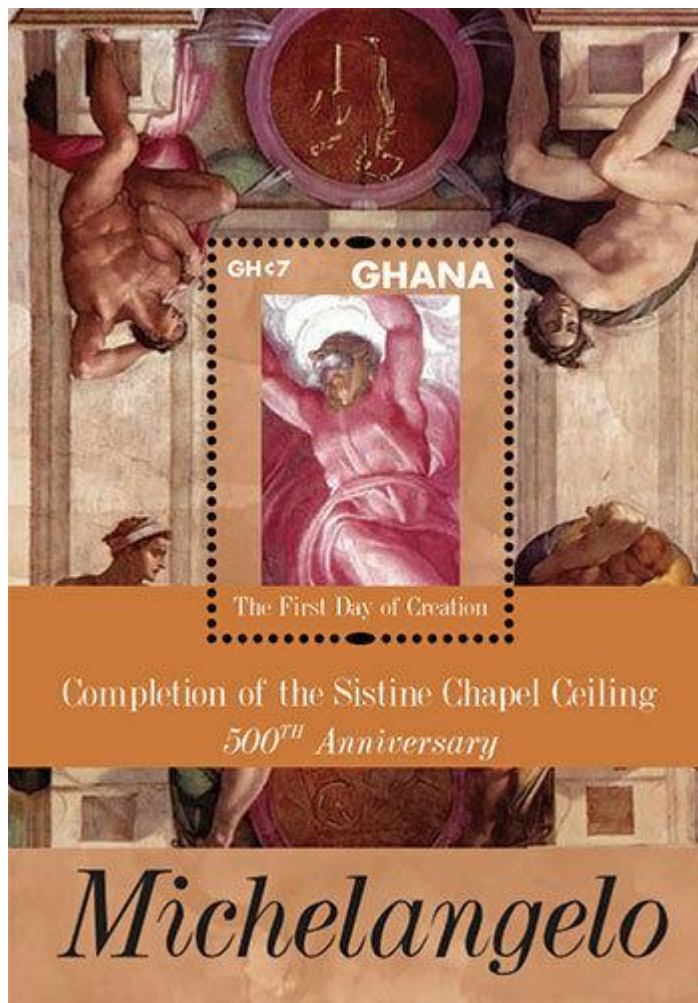
בשולי התקרה קיימות לונטות (צורה של חצי עיגול הנוצרת כתוצאה מקשתות בתקרה) וספנדלים (חלל משולש הנוצר בין עקומת הקשת למסגרת המרובעת של הסביבה). מיכלאנג'לו ניצל חללים אלה כדי להציג את הדמויות מהשושלת בת ארבעים הדורות, המובילה על פי האמונה הנוצרית מאברהם אבינו ועד לישו. שושלת זו מובאת בפרק הראשון של "הבשורה על פי מתי" שבברית החדשה, והקורא מוזמן לעיין שם ולאתר את הדמויות השונות על פני התקרה. כאתגר לקורא אציין כי בשרטוט המובא בעמוד הקודם (אשר לקוח מתוך "ויקיפדיה") נפלו כמה טעויות בתרגום השמות.

בפינות התקרה נכללות עוד ארבע יצירות בצורת משולשים, ובהם סיפורים על הצלת עם ישראל: משה ונחש הנחושת שהציל את העם ממגפת הנחשים, דוד וגוליית, תליית המן (שמיכלאנג'לו מתאר אותה כצליבה) והסיפור על יהודית והולופרנס.

בהמשך מאמר זה אתאר את היצירות השונות המרכיבות את התקרה של הקפלה הסיסטינית בפירוט, ככל שהחומר הבולאי הקיים מאפשר זאת. אתחיל ביצירות המרכזיות ואעשה זאת בהתאם לסדרן הכרונולוגי, כלומר מהצד של קיר המזבח.

הפרדת החושך מהאור

פרסקו זה, שהוא אחד האחרונים אותם מיכלאנג'לו צייר, נועד להציג את יום הבריאה הראשון, ובפרט את הפסוק "וַיִּבְדֵּל אֱלֹהִים, בֵּין הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ" (בראשית, פרק א' פסוק ד'). דמותו של אלוהים נראית כשהיא מניפה את שתי ידיה, והאור מופרד כלפי מעלה בעוד שהחושך נותר למטה.

הבול מראה את אלוהים מפריד את האור והחושך. גיליון המזכרת מציג את הפרסקו במלואו (חלק מוסתר על ידי הכיתוב).

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

מסביב לדמות המרכזית נראות ארבע דמויות אנושיות עירומות, אשר שתיים מהן מציגות התעוררות (כלומר את האור) בעוד שהשתיים נראות כישנות (ובכך מייצגות את החושך). בגיליון המזכרת מגאנה, אשר הונפק לציון 500 שנה לעבודתו המונומנטלית של מיכלאנג'לו, ניתן לראות בברור רק את שתי האחרונות.

בריאת המאורות

הפרסקו השני מתאר את בריאת המאורות ביום הרביעי לבריאת העולם. אלוהים נראה בצד ימין, כאשר זרועותיו פרושות לשני הצדדים. יד ימין שלו מצביעה לכיוון השמש בעוד שיד שמאל מצביעה לכיוון הירח, אשר בהיותו חיוור משהו, מעט קשה להבחין בו על גבי הבול מהודו.

פרסקו "בריאת המאורות"

בריאת המאורות (פרט)

אני ממליץ לקורא להתבונן היטב בבול מהוותיקן הנראה כאן משמאל, אשר מציג פרט מתוך היצירה. כדאי להתמקד בהבעת פניו של אלוהים, המראה את הריכוז, העוצמה והנחישות שנדרשו לצורך בריאת המאורות. היכולת להביע עוצמה זאת ביצירת אומנות היא עדות לגדולתו של מיכלאנג'לו.

הקורא שם בוודאי לב, לכך שההנפקה מהודו המוצגת לעיל כוללת למעשה שני בולים מצומדים. הסיבה לכך היא שחלקו השמאלי של הפרסקו כולל גם התייחסות ליום השלישי של הבריאה. אלוהים נראה כאן מאחור, כאשר ידו מצביעה לעבר שיח. גלית המרב המוצגת להלן מדגישה נקודה זו.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית
בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

הפרסקו השלישי, בו נראית הפרדת הים מהיבשה (היום השני של הבריאה) לא הופיע עד כה על גבי חומר בולאי.

משה ביאלי-שילה אוסף פריטים בולאיים בנושאים התנ"ך בראי האומנות, ציורי מערות וסלעים וכן בנושאים שונים הקשורים באומנות הציור. כתובתו למשלוח תגובות: biali.moshe@gmail.com